

UPPSALA
UNIVERSITET

Biff eller bladsallad? Om kvinnligt och manligt inom måltiden

Nicklas Neuman, fil. Master, doktorand
Institutionen för kostvetenskap
nicklas.neuman@ikv.uu.se

UPPSALA
UNIVERSITET

Vad är grejen med kött?

UPPSALA
UNIVERSITET

”Redan de gamla grekerna”

”[Människorna i Platons samhälle] will feed on barley-meal and flour of wheat, baking and kneading them, making noble cakes and loaves; these they will serve up on a mat of reeds or on clean leaves, themselves reclining the while upon beds strewn with yew or myrtle. And they and their children will feast, drinking of the wine which they have made, wearing garlands on their heads, and hymning the praises of the gods, in happy converse with one another. And they will take care that their families do not exceed their means; having an eye to poverty or war.

But, said Glaucon, interposing, you have not given them a relish to their meal.

True, I replied, I had forgotten; of course they must have a relish—salt, and olives, and cheese, and they will boil roots and herbs such as country people prepare; for a dessert we shall give them figs, and peas, and beans; and they will roast myrtle-berries and acorns at the fire, drinking in moderation. And with such a diet they may be expected to live in peace and health to a good old age, and bequeath a similar life to their children after them.” (Republic, book II)

Nicklas Neuman, IKV

UPPSALA
UNIVERSITET

Kött som (mat)kulturell symbol

- Förutom att kött uppskattas för smaken och är näringsrikt så är det förknippat med starka symboliska värden:
 - filosofi, religion, politisk ideologi, kultur
 - klass, kön, sexualitet, identitet

Nicklas Neuman, IKV

Kött som (mat)kulturell symbol

- **Köttets paradoxala symbolik**
- Å ena sidan har kött högst symbolvärde bland livsmedel i många kulturer och religioner
- Samtidigt är kött det mest tabubelagda (och tabun gäller ofta kvinnor)

Nicklas Neuman, IKV

Kött som (mat)kulturell symbol

- **Köttets paradoxala symbolik**
- Fläskkött som haram inom islam, kött får inte blandas med mjölk inom ortodox judendom, aversioner mot att äta häst, hund, råtta, reptiler osv.
- Kraft och styrka – äckel och avsmak
- Passion och aggressivitet – kött lockar fram ”det djuriska” (det irrationella och med omoraliska) i människan

Nicklas Neuman, IKV

Table 1
Average number of meat and non-meat taboos per society by geographic region

Region	Meat	non-Meat
Australia	4.44	0.33
C. America	2	0
East Asia	3	1.33
Europe	5	0
Mid. East	5	0
N. Africa	2.4	1.4
N. America	3.2	0.1
Oceania	7	0.85
S. Africa	3.33	0.58
S. America	3.5	0.1
S. Asia	2.6	0.4
S. E. Asia	1.88	1.63
Totals	38.35	6.72
Total Mean	3.2	0.56
S.D.	1.30	0.13

Table 2
Proportions of food taboos

	Meat	Vegetable	Fruit	Dairy	Sweets	Sour	Spiry	Starches	All non-Meat
Proportion of All Taboos	0.8518	0.0303	0.0440	0.0214	0.0149	0.0000	0.0019	0.0561	0.1486
Mean Difference vs. Meat	N/A	0.8211	0.8073	0.8300	0.8364	0.8514	0.8494	0.8151	0.7027
p-value (one-tailed)	N/A	$p < 0.0001$	$p < 0.0001$	$p < 0.0001$	$p < 0.0001$	$p < 0.0001$	$p < 0.0001$	$p < 0.0001$	$p < 0.0001$

First row shows the proportion of each taboored category of food out of 10,000 samples. Second row shows the difference between taboos on meat and taboos on each of the other food categories. Third row shows the probability that these differences are equal to zero.

Fessler, D. M., & Navarrete, C. D. (2003). Meat is good to taboo: Dietary proscriptions as a product of the interaction of psychological mechanisms and social processes. *Journal of Cognition and Culture*, 3(1), 1-40.

Nicklas Neuman, IKV

Genus och köttätande – tre teman

- Statistik
- Berättelser
- Symbolik

Statistik

- Män i Sverige konsumerar mer rött kött än kvinnor
- Dels i absoluta tal men även relativt energimängd

Riksmaten 2010/2011
http://www.livsmedelverket.se/globalassets/matvanor-halsa-miljo/kostrad-matvanor/matvaneundersokningar/riksmaten_2010_20111.pdf?id=3588

Statistik

- Tabell över skillnader i rapporterat intag av "Kött", "Korv" och total energi

		Kvinnor	Män	Relativ skillnad*
Kött	18-30 år	50	87	1,74
	31-44 år	57	87	1,53
	45-64 år	55	90	1,64
	65-80 år	49	69	1,41
	Alla	53	85	1,6
Korv	18-30 år	16	26	1,63
	31-44 år	15	32	2,13
	45-64 år	16	28	1,75
	65-80 år	13	23	1,77
	Alla	15	28	1,87
Energi**	18-30 år	7,6	9,4	1,24
	31-44 år	7,6	9,8	1,29
	45-64 år	7,3	9,4	1,29
	65-80 år	7,1	8,7	1,23
	Alla	7,4	9,4	1,27

* mäns intag/kvinnors intag
 ** megajoule/dag

Statistik

- Tabell över skillnader i rapporterat intag av "Grönsaker, baljväxter och rotfrukter", "Frukt och bär" samt total energi

		Kvinnor	Män	Relativ skillnad*	
Gr., baljv., rotfr.	18-30 år	162	142	1,14	
	31-44 år	189	174	1,09	
	45-64 år	192	176	1,09	
	65-80 år	178	169	1,05	
	Alla	182	169	1,08	
	18-30 år	112	67	1,67	
Frukt och bär	31-44 år	135	73	1,85	
	45-64 år	155	117	1,32	
	65-80 år	182	149	1,22	
	Alla	147	105	1,4	
	Energi**	18-30 år	7,6	9,4	1,24
		31-44 år	7,6	9,8	1,29
45-64 år		7,3	9,4	1,29	
65-80 år		7,1	8,7	1,23	
Alla		7,4	9,4	1,27	

* kvinnors intag/mäns intag
 ** megajoule/dag

Table 1

Meat intake in the U.S. according to demographic factors, NHANES, 2003-2004

Factor	n	Meat intake (g/day) [§]									
		Red Meat		Poultry		Fish		Total Meat		Processed	
		mean	SE	mean	SE	mean	SE	mean	SE	mean	SE
All	8,272	69.8	2.5	43.3	1.5	14.8	1.2	127.9	3.7	23.2	0.8
Gender											
Men	4,036	87.6	2.8	48.8	1.7	17.4	1.6	153.8	4.1	29.0	1.0
Women	4,236	52.8	2.6	38.1	1.7	12.3	1.0	103.2	3.6	17.7	0.8
Age (years)											
2-11	1,663	43.5	1.9	30.6	1.6	5.9	1.0	80.1	2.3	18.8	1.0
12-19	2,161	68.0	3.2	46.2	2.4	7.6	1.0	121.8	3.1	25.4	1.2
20-49	2,251	80.3	3.8	51.7	1.6	17.0	1.6	149.0	4.8	25.6	1.4
50-69	1,229	73.0	3.5	37.2	2.8	20.8	3.1	130.9	6.4	23.2	2.0
70+	968	53.0	2.9	29.9	1.6	13.6	1.4	96.8	3.2	15.4	1.2
Race											
White	3,500	69.6	3.1	41.4	2.2	13.3	1.5	124.4	4.6	24.2	1.0
Black	2,257	69.6	2.5	54.2	2.2	16.4	1.6	140.2	2.9	26.3	1.3
Hispanic	2,280	73.1	4.5	41.3	1.9	14.2	1.4	128.6	4.3	17.6	1.2
Other	235	62.3	4.7	48.8	7.0	38.2	6.1	149.4	9.8	14.5	2.2
Education											
< High School	4,029	65.1	2.5	39.7	1.6	11.0	1.2	115.7	3.9	21.0	0.9
High School	1,288	82.0	3.5	44.8	2.9	12.5	1.4	139.4	5.3	25.8	1.6
> High School	2,184	71.8	3.3	47.0	2.0	20.0	1.8	138.8	4.8	24.2	1.1

[§] Cooked lean meat ounce-equivalents (MPEP 2.0) converted to grams; weighted means, standard errors (SE)

Daniel, C. R., Cross, A. J., Koebnick, C., & Sinha, R. (2011). Trends in meat consumption in the United States. *Public Health Nutrition*, 14(4), 575-583. <http://doi.org/10.1017/S136898010002077>

Berättelser

- I kvalitativa intervjustudier har man gång på gång sett uppfattningar, både bland män och kvinnor, om att män behöver/bör äta mer kött av olika anledningar
- Män har även haft som "uppgift" att ta hand om särskilda saker i hemmet – däribland grillning och skära upp stekar vid middagen
- Män som "köttexperter" är även ett fenomen som kan spåras i många kulturer och genom historien (t.ex. *mageiros* i antikens Grekland)

Berättelser

- Män som är vegetarianer/veganer har beskrivit sig som avvikande, både med avseende på deras kosthållning och deras kön
- Män som är vegetarianer/veganer har uppfattats som mer feminina och politiskt vänstervridna
- Internationella undersökningar visar att kvinnor är vegetarianer oftare än män

(...USA och Storbritannien)

Berättelser

- Kort sagt: Idén om köttätande som mer manligt och huvudsakligen vegetariskt ätande reproduceras i människors vardagspraktiker – både bland män och kvinnor!

Symbolik

"And the practical philosophy of the male body as a sort of power, big and strong, with enormous, imperative, brutal needs, which is asserted in every male posture, especially when eating, is also the principle of the division of foods between the sexes, a division which both sexes recognize in their practices and their language.

[...]

Meat, the nourishing food par excellence, strong and strong-making, giving vigour, blood, and health, is the dish for the men, who take a second helping, whereas the women are satisfied with a small portion. It is not that they are stinting themselves; they really don't want what others might need, especially the men, the natural meat-eaters, and they derive a sort of authority from what they do not see as a privation. Besides, they don't have a taste for men's food, which is reputed to be harmful when eaten to excess (for example, a surfeit of meat can 'turn the blood', over-excite, bring you out in spots etc.) and may even arouse a sort of disgust." (Bourdieu, 1984 [1979], s. 192)

Nicklas Neuman, IKV

LRF:s pr-kupp – delar ut hamburgare på skolans köttfria onsdag

Publicerad 28 januari 2014 13:39 44 kommentarer

Nyköpings kommuns köttfria onsdag får bönderna att se rött. I protest planerar nu LRF att dela ut hamburgare till skolorna.

Det är Nyköpings kommun som beslutat att införa köttfria onsdagar i skolorna. Detta i syfte att ta hänsyn till klimatet.

Men tilltaget roar inte Lantrucksans riksförbund, LRF, som hellre ser att skolorna äter svensk kött varje dag. Därför planerar förbundet att kupa den köttfria onsdagen och dela ut hamburgare på Garpens skolans skolgård.

Bakom orkustoen står LRF i Närke och men

Hamburgaren på bilden har inget med LRF's kupp att göra.

<http://www.dagensmedia.se/nyheter/pr/article3801084.eco>

Muf bjöd på hamburgare på vegetarisk dag

Publicerad 2013-11-08 16:41

Det var vegetarisk dag på Vasaskolan i Gävle på fredagen. Då köpte Moderata ungdomsförbundet, Muf, in hundra hamburgare och delade ut.

Det handlar om att värna varhatten, enligt Muf-ordföranden Marcus Sören.

Ingén hänger vegetarismen att äta kött – så ska man inte heller bli tvungad att äta vegetarisk mat, menar Sören. Så Muf köpte in 100 hamburgare och delade ut dem vid Vasaskolan.

<http://www.dn.se/nyheter/verige/muf-bjod-pa-hamburgare-pa-vegetarisk-dag/>

LRF om kött: "Det är särskilt viktigt för tjejer som växer och ska bli snygga"

Publicerad 20 januari 2014 09:21 88 kommentarer

Köttkuppen i Nyköping har gjort många rasande. På LRF är man besvikna över att kärnfrågan glöms bort i kritikstormen.

Det var igår som Dagens Media berättade om LRF i Nyköpings pr-kupp – att dela ut hamburgare på Garpens skolor i Nyköpings köttfria onsdag.

Frågan är laddad och har debatterats rejält i de sociala medierna. Även medier som DN, S+D och SR har rapporterat om köttkuppen.

På LRF i Nyköping beklagar man sig nu över att själva kärnfrågan glöms bort – att skolorna måste få tillräckligt med näring.

– Vi gör ju det här för att vi vill att frågan om varför kommunen har tagit beslutet att införa en köttfri skola komma upp. Vi tycker att de här dåliga kundskaper om de här frågorna. Dessutom går de ut och talar om att vi producerar en dålig produkt. Vilka andra företagare prickar de på det saktat?, säger Lovisa Norberg, tidigare ordförande i LRF Nyköping och den som ansvarar för hamburgare-utbudet.

Hon säger sig också vara förvånad över hur starka reaktionerna har blivit.

– Det debatteras tydligen väldigt mycket. Sedan tycker jag att korna har kommit i skottgluggen bara för att de släpper ut så mycket gaser. Korna de fiser men det kanske vi också gör om vi äter böner istället för kött. De affrorna har vi inte.

Men varför kan man inte ha en köttfri dag i skolan?

– Det kan man väl ha, det är inte det vi är emot. Vi vill bara att ungarna ska få ordentligt med näring alla dagar. Det är särskilt viktigt för tjejer som växer, skottar och ska bli snygga. De har ett väldigt stort järnbehov och jag tror inte att man alltid tänker på fickorna. De har kommit i skymundan för de ställer sig inte upp och senkar drökt.

Varför tror du att reaktionerna blivit såpass starka?

– Därför att det är en nålig fråga. Folk tycker att det är intressant att läsa om dem här typen av protester.

Det är i dag som ni ska dela ut hamburgarna, är de peppade?

– Ja vi tycker att det ska bli roligt. Det är jättesvårt att frågan diskuteras. Jag skulle att det fanns lite mer kunskap kring det vi håller på med.

Är du nöjd än så länge?

– Det kan jag väl säga. Det har blivit mer uppmärksamhet än vi förväntat oss. Det har är ett sätt för att tala om att vi och våra djur gör något bra.

<http://www.dagensmedia.se/nyheter/pr/article3801249.eco>

GT och Way Out West i köttbråk

Publicerad 14 januari 2013 11:13 83 kommentarer

UPPDATERAD. Mitt under den vegetariska festivalen Way Out West kläckte GT idén att bjuda festivalbesökarna på priskonvolar och köttbullar. Ett tilltag som gjorde presschefen Joel Borg rasande.

Det var i torsdags förra veckan som Way Out West-arrangören Lager skickade ut ett pressmeddelande om att helgens festival endast skulle erbjuda vegetarisk mat. Både för att minska festivalens klimatpåverkan och för att tillgodose varieté av vegetarisk mat är det "normalt".

Det dröjde inte länge innan pressmeddelandet glömdes upp av flera åsiamer och medlemmars mynnande ut i hårda diskussioner i de sociala medierna.

Det var i samband med detta som GT, Expressens rikstidningsredaktion, såg en möjlighet till en pr-kupp – att bjuda köttfria festivalbesökarna på köttbullar och priskonvolar utanför festivalen.

Men köttfällagen, som pågick i drygt 20 minuter och ledades av en reporter från GT, tog inte emot väl av Lager och Joel Borg.

"Snart antas jag vara i Ölgå. Då kommer GT stå utanför och dela ut hakkonspens och huvudkläpar. För att lyfta frågan med glansen i ögat", skrev han på Twitter under gårdagen.

En utgåva som ledde till att stort folk och som fick GT's ryhmeschef Markus Håkensin att kalla Joel Borg för en "kottbullar". Samtidigt antogs Joel Borg tillstå att han hade ett "smakligt maskottbjörnspar".

När dagensmedia såg GT's chefredaktör Frida Boeser för att reda ut begreppen beklagar hon att beklagat för så stora proportioner.

– Jag är själv en strikt vegetarian sedan 16 år tillbaka och tycker att det vegetariska utbudet var jättebra, men tydligen tog Joel Borg väldigt illa sig så jag säger följ.

Hon menar också att "Köttfällagen", som kuppen drevs till, inte alla ses som ett tillräckligt goda utbud som att skämt. Ett skämt som troligtvis inte gick hem hos Joel Borg.

– Han tyckte inte alla att det var roligt och det är verkligen synd för det var absolut inte meningen att hänsa deras matutbud.

Repressanterna blev omedelbara.

– Jag skulle beklaga festivalen men helt påhögigt var min ackreditering förtä. Näst efter valdemonstrationen i Västerås hade köttbullsdemonstrationen i Way Out West varit det största som hänt i aktionsväg i år enligt Joel.

<http://www.dagensmedia.se/nyheter/pr/article3518797.eco>

an, IKV

Symbolik

RIKTTIGA MÅN ÄTER SALLAD

Mer som får dig att må bra och leva längre.

Nicklas Neuman, IKV

 Symbolik

- Genussymbolik har traditionellt sett förstått "dikotomt" – i form av två motsatser
- Dessa ska inte förstås som "sanna" utan som konstruktioner och stereotyper
- De kan visa sig vara utmanade, förkastade och direkt felaktiga i människors vardag!
- De varierar även över tid och rum (en gång i tiden skulle en man av hög social status gråta) och genom olika sociala positioner (klass exempelvis)

Nicklas Neuman, IKV

 Symbolik (exempel)

<p>"Kvinnligt"</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dekorativt • Vara smal • Lätt • Lägre status • Privat • Omvårdnad • Givande • Natur 	<p>"Manligt"</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mycket • Vara mättande • Tungt • Högre status • Offentligt • Erövring • Tagande • Kultur
---	--

Nicklas Neuman, IKV

 Symbolik

- Köttätande är även starkt symboliserat med sex ("köttsliga lustar") och sexualiserandet av kroppar

Nicklas Neuman, IKV

 Symbolik

- Framför allt är det kvinnokroppen som konsumeras och mannen som konsumerar
- Feminism och vegetarianism är starkt sammankopplat – kritik mot människors exploatering av djurs kroppar och mäns exploatering av kvinnors kroppar

Nicklas Neuman, IKV

 Symbolik

- Kopplingen ses också i språket: "cow", "chick", "pig", "piece of meat", att vara "biffig", "fläskig" eller "köttig"
- Språket, precis som maten, är bärare och spegelbild av kulturen...

Nicklas Neuman, IKV

 Förklaring?

- Symbol ---> praktik eller tvärtom (kausalitet)?
- Struktur eller aktör eller något däremellan?
- Rationella medvetna val eller förkroppsligade, och närmast omedvetna, vanor?

 Förklaring?

- Vill man ha svar på hur något kan förändras ("framsteg") ligger kärnan i frågans klarhet
- Alltid enkelt att bara göra något – men är frågan fäställd så blir utfallet därefter...

 Avslutande (personlig!) reflektion

- Jag tror att matvanor förstås bättre som förkroppsligade praktiker än som medvetna och genomtänkta val (se Warde, 2015).
- En förändring av praktik kommer, tror jag, vara effektivare än förändring av tänkande.
- ... hur mycket reflekterade du över tandborstningen i morse?
- Fråga inte "hur får vi människor att aktivt välja hälsosammare matvanor?" utan "hur får vi människor att äta hälsosammare utan att de upplever det som aktiva val?"

Tack!

E-post:
nicklas.neuman@ikv.uu.se
Twitter:
[@NeumanN_PJ](https://twitter.com/NeumanN_PJ)

